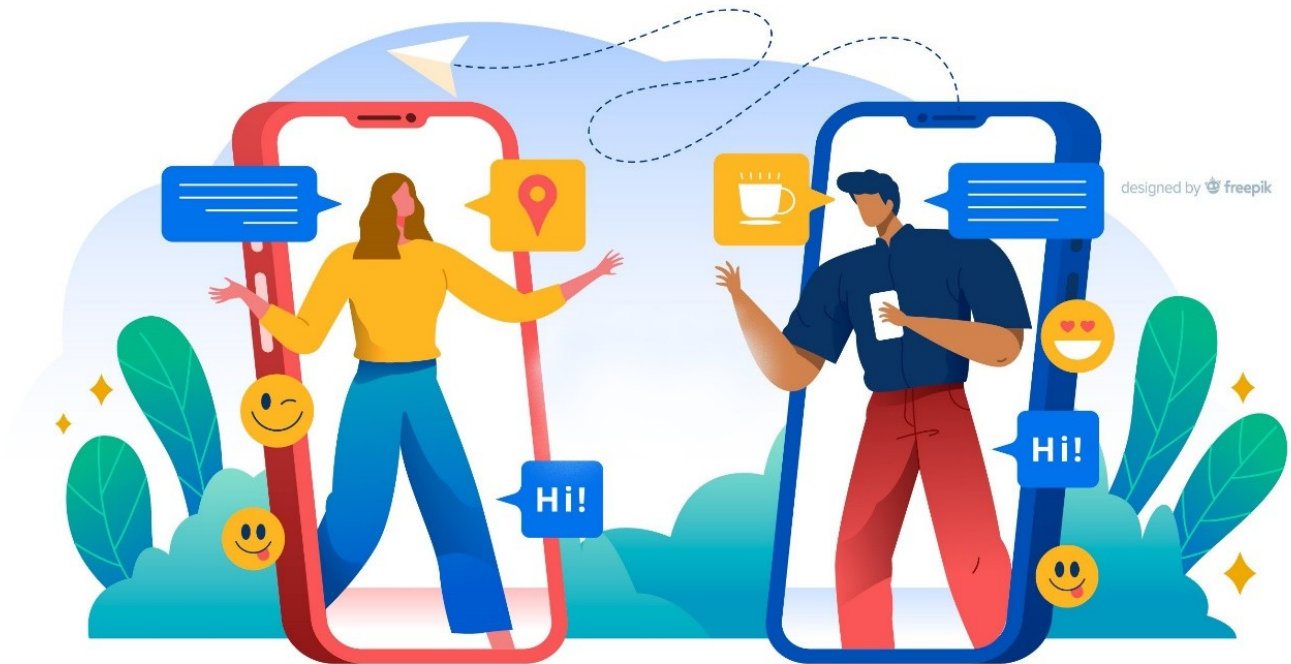
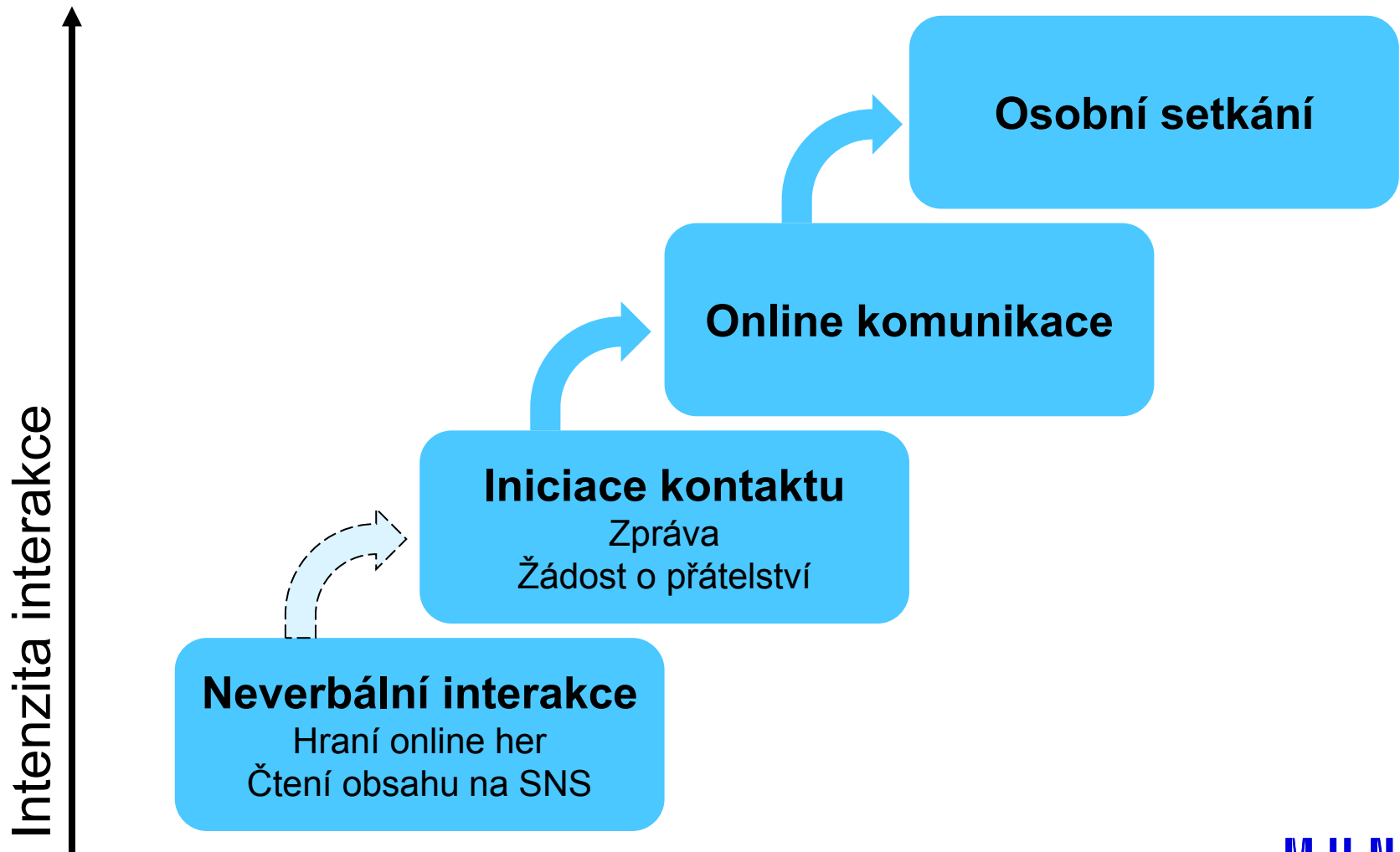

Interakce dospívajících s neznámými lidmi z internetu

Mgr. Vojtěch Mýlek
mylek@fss.muni.cz

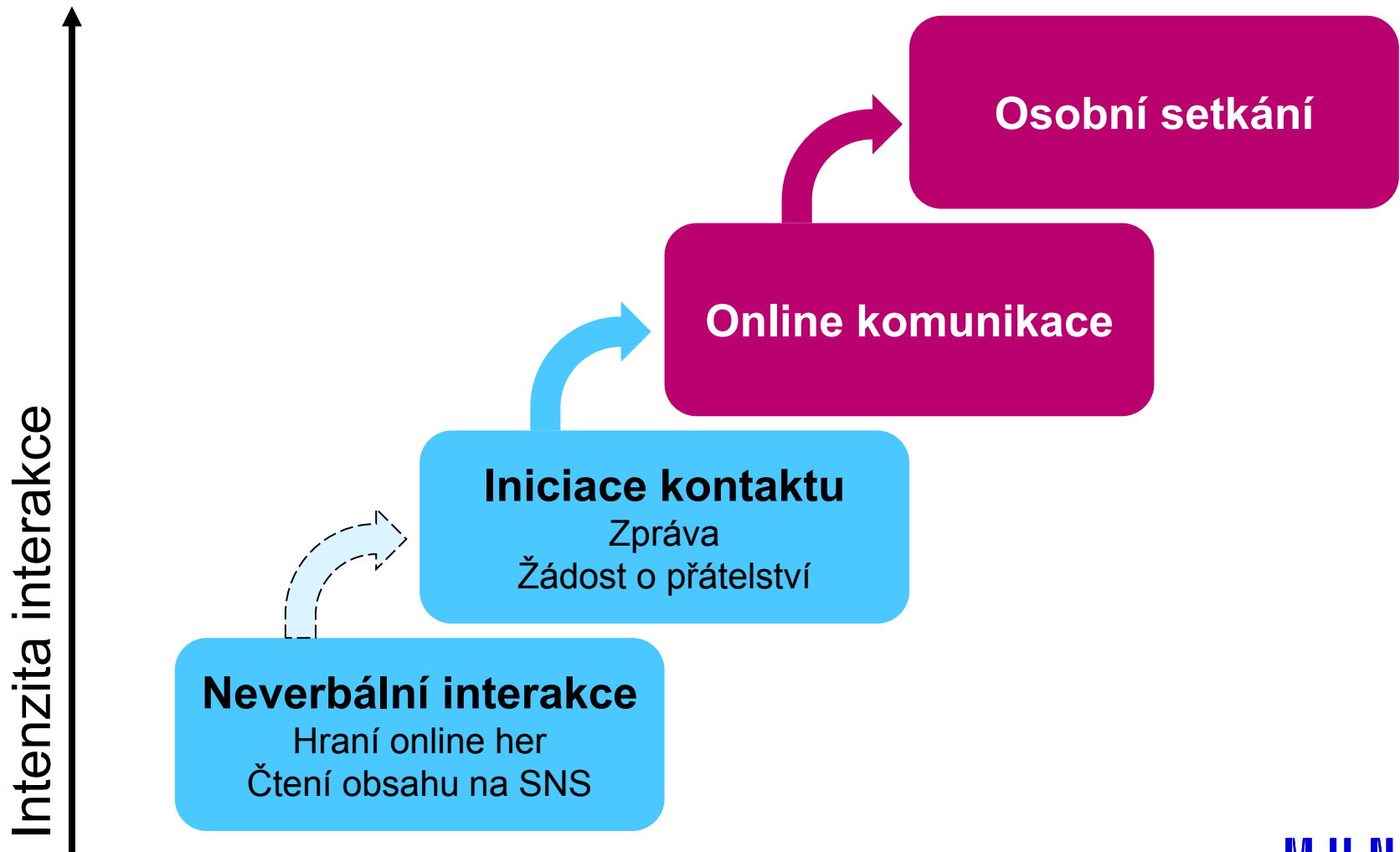

Typy interakcí

(Cernikova et al., 2018)

Typy interakcí

(Cernikova et al., 2018)

Online komunikace a osobní setkání

Různé důvody

- např.: noví kamarádi, romantický vztah, domluvení doučování, nákup / prodej / výměna nějaké věci, ...

S různými lidmi

- např.: vrstevníci / dospělí, lidi které vůbec neznám / přátelé přátel, ...

V různých kontextech

- např.: online hry, SNS, seznamky, ...

Dosavadní výzkum to
spíše nezohledňuje

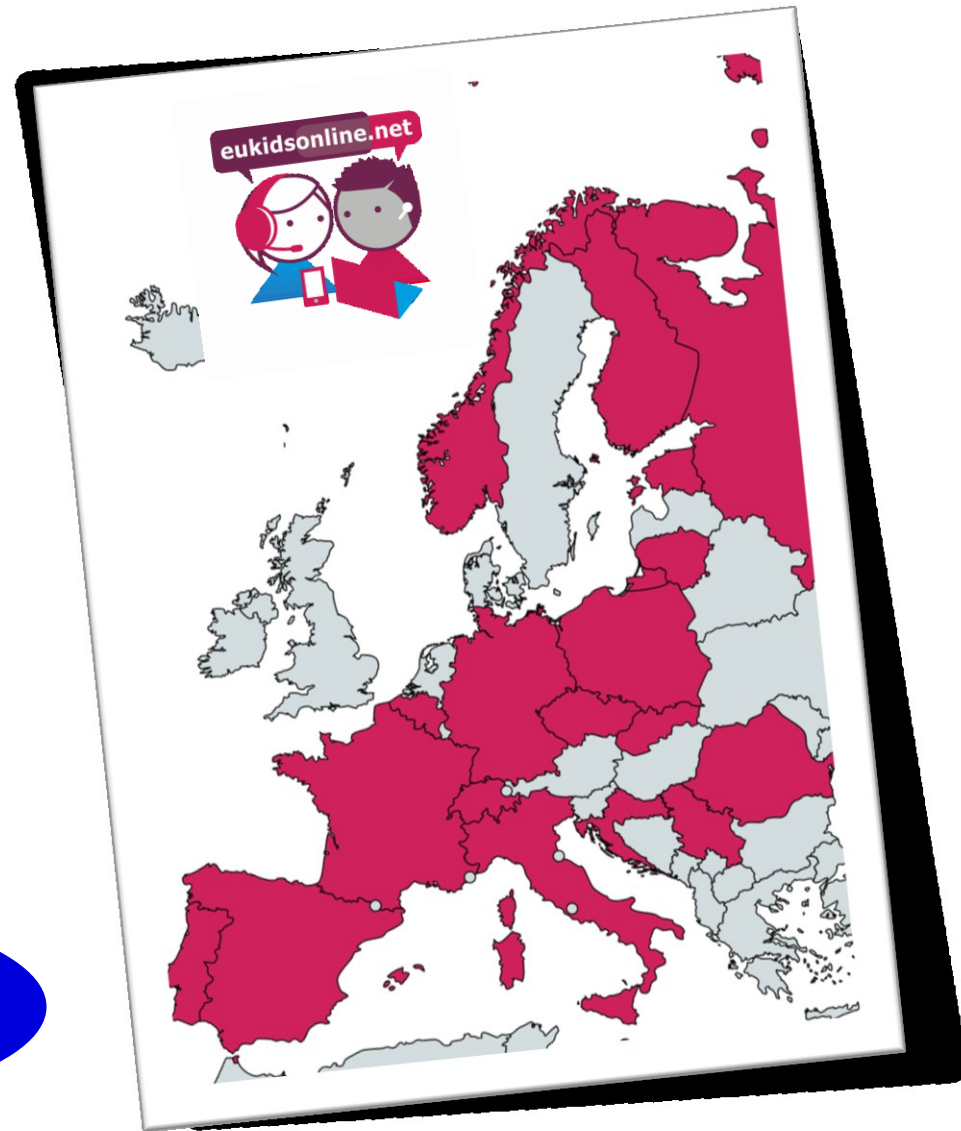
EU Kids Online

Mezinárodní síť odborníků zaměřených na **online příležitosti a rizika** u dětí a dospívajících.

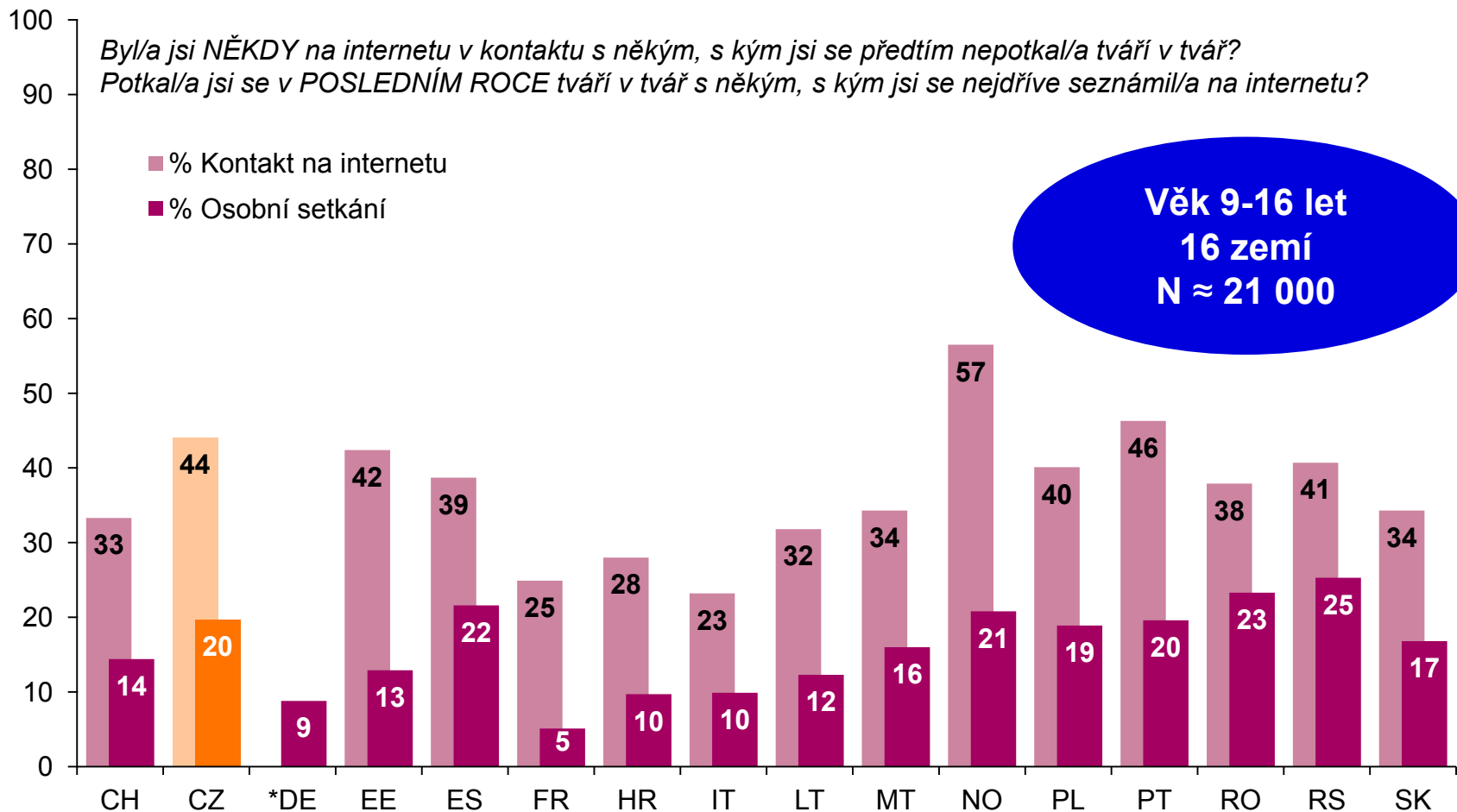
EU Kids Online IV (EUKO IV)

- dotazníkové šetření 2017-2019
- děti 9 -17 let, používají internet
- 19 evropských zemí
- N $\approx$ 25 000

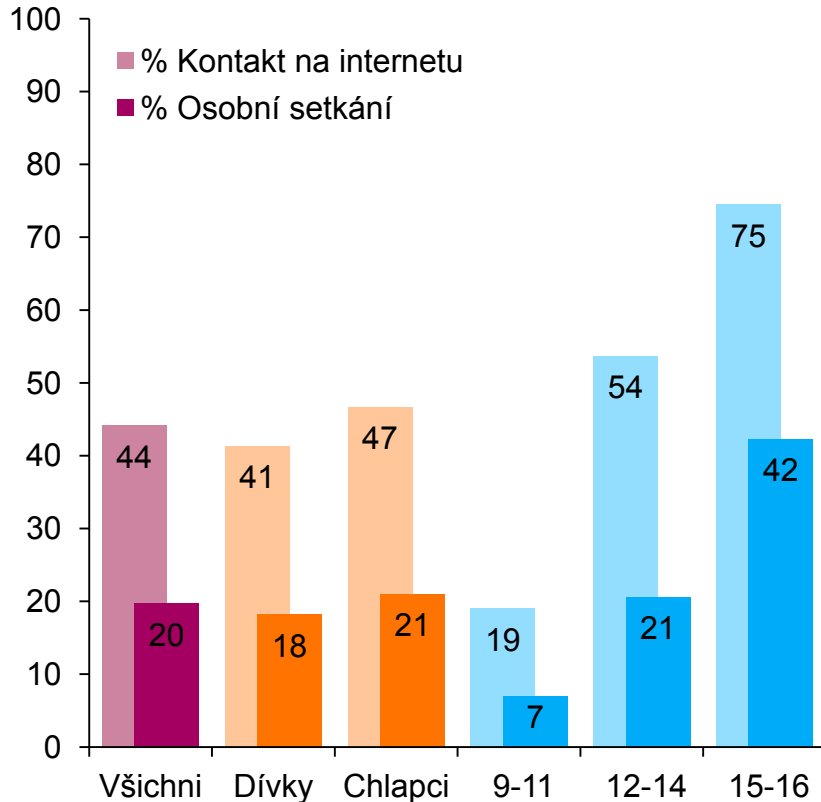
Výsledky:
irtis.muni.cz/eukoiv

EUKO IV: Interakce s lidmi z internetu

EUKO IV: Výsledky z ČR

- Interakce nejsou neobvyklé
- Malé rozdíly podle genderu
- Velké rozdíly podle věku
- Srovnání s EUKO II (2010):
  - Online komunikace: **46 %**
  - Osobní setkání: **15 %**

České děti a
dospívající 9-16 let,
kteří používají
internet, N = 2 536

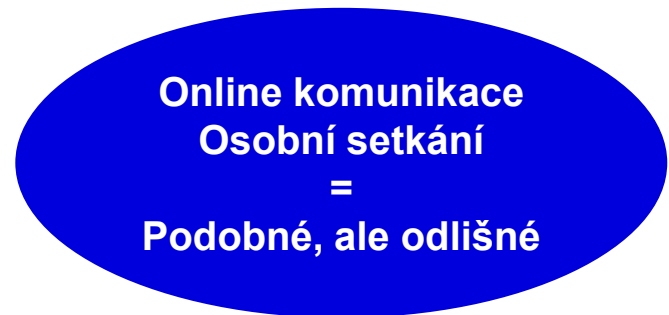
Časté prediktory

Některé společné, např.:

- Věk ↑
- Čas strávený na internetu ↑
- Emoční potíže ↑
- Rodičovské mediace / restriktce ↓
- Rizikové chování (on/offline) ↑

Některé specifické, např.:

- Osobní setkání:** Self-efficacy ↑
Lepší vztahy doma ↓
- Online komunikace:** „Preference online soc. interakcí“ ↑
(lépe se mi vyjadřuje na internetu, vážím si anonymity,
online self-disclosure, ...)

(e.g., Mýlek et al. 2020, Hasebrink et al., 2011)

Teoretické perspektivy

- Interdisciplinární téma
  - Psychologie, komunikační / mediální studia, sociologie...
- Neexistuje jednotná teorie
- Různé výzkumy vycházejí z různých perspektiv
- Často kombinace částí různých teorií
- Obvyklá otázka – kterých dětí se to týká?

Navazování vztahů na internetu

Dvě základní hypotézy ve výzkumu:

Rich get richer (Kraut et al., 2002)

- Sociálně zdatní → více vztahů na internetu

Social compensation (McKenna et al., 2002)

- Méně vztahů / horší vztahy offline → více vztahů na internetu
- Gating features*
- Specifika online komunikace (anonymita, asynchronicita, dostupnost)

Celkově: sociálně zdatnější → více vztahů

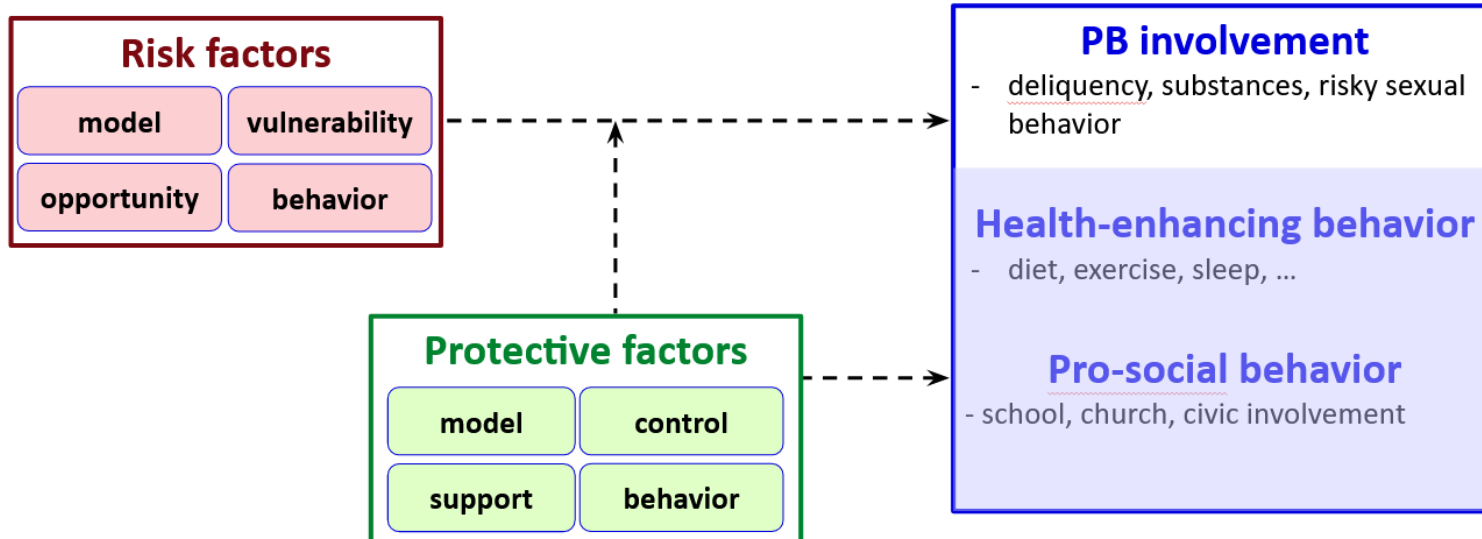
ALE obecně výzkumná podpora pro obě hypotézy (Peter et al., 2005)

Rizikové / problémové chování

Interakce s neznámými lidmi = rizikové chování (je to tak?)

Problem behavior theory (Jessor, 1987)

- Různá riziková chování → klastry
- Společné protektivní / rizikové faktory
- **Příliš neřeší mechanismy**

Vývojová perspektiva

Vývojové úkoly v adolescenci:

- Utváření identity
- Budování vztahů / přátelství
- Rozvoj intimity
- Objevování sexuality

→ **Všechny vyžadují interakce s novými lidmi**

Adolescenti používají internet k naplnění vývojových potřeb

(Subrahmanyam & Šmahel, 2011; Borca et al. 2015)

Starší adolescenti – více interakcí (Hasebrink et al., 2011, Mýlek et al. 2020)

Noví lidé na internetu = možnost dosahovat vývojových úkolů

Vnímaná rizika / benefits

Adolescenti vnímají a zvažují rizika interakcí

Kognitivní přístupy k *risk-perception* (Boyer & Byrnes, 2009; White et al., 2018)

- Zvážení rizika a benefitů (+ jejich pravděpodobnosti)
- Převažují benefits → jsou do toho

Fuzzy-trace theory – tyto úvahy typické pro adolescenty

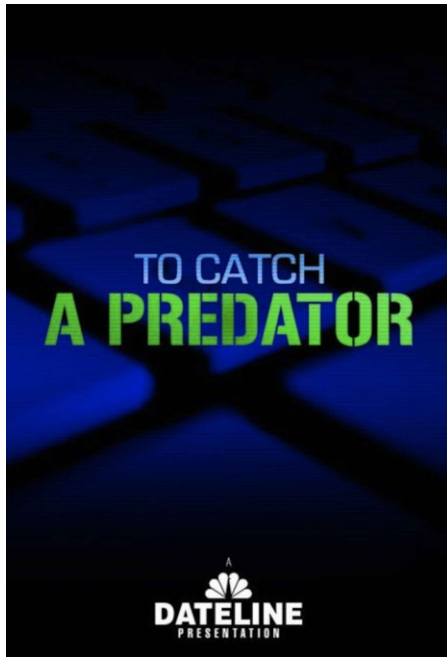
Interakce s lidmi z netu – vliv RP málo prozkoumán

Předběžné výsledky: ↑ risk perception → ↓ osobní setkání

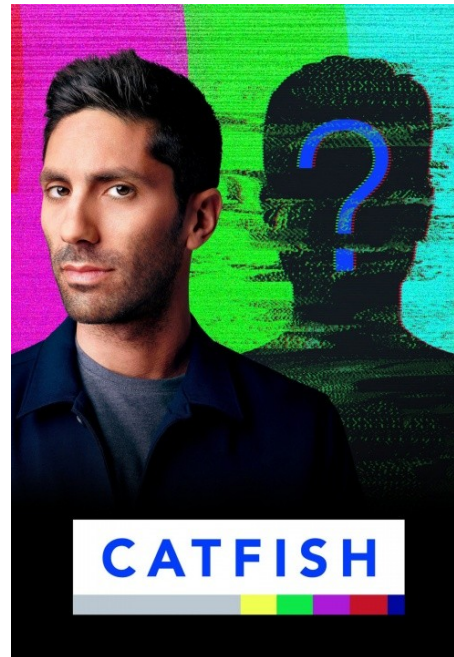
Mediální obraz

Příklady

2004-2007

od 2012

2019

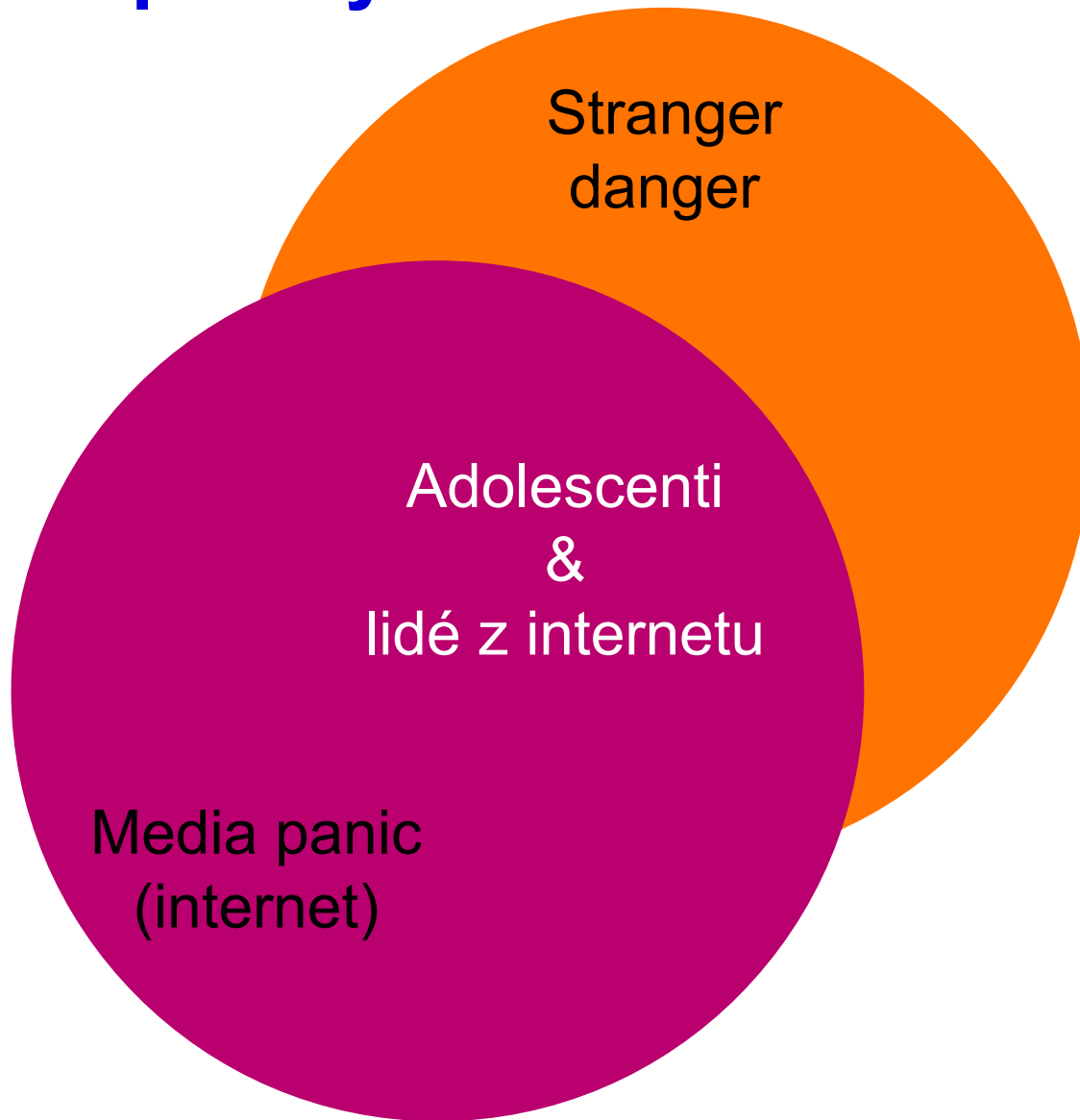

Mediální / morální panika?

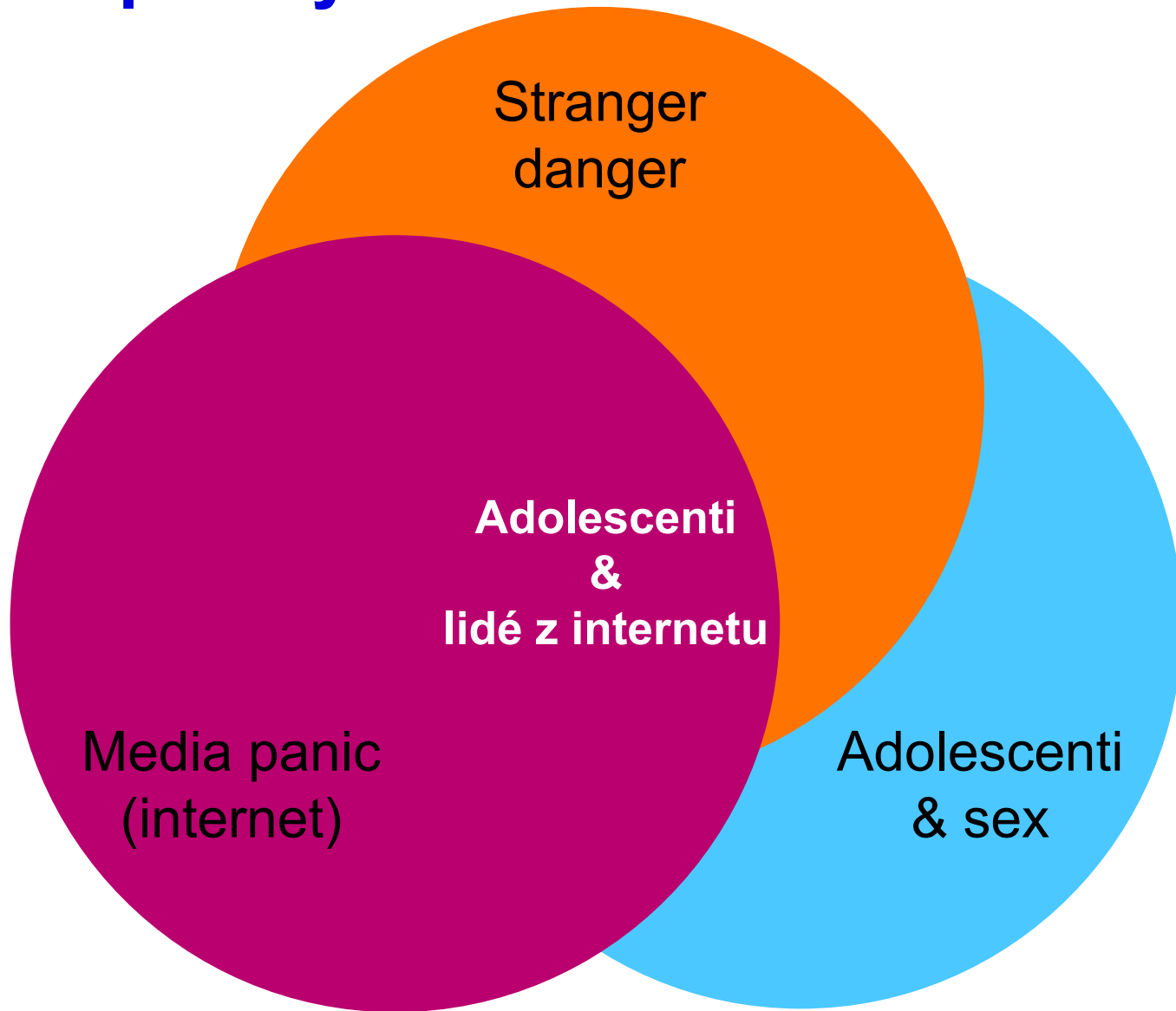
- **Moral panic** (Cohen, 2002)
  - přehnaná reakce veřejnosti na vnímanou morální hrozbu

- **Media panic** (Drotner, 1999)
  - morální panika zaměřená na dopady používání určitého média (TV, internet, PC hry, ...)

- **„Stranger danger“** (Jewkes & Wykes, 2012)
  - morální panika, neznámí lidé znamenají hrozbu (zejména pro děti)

Morální paniky

Morální paniky

Morální paniky

Časté obavy

- Online predátoři:
  - Lžou o své identitě
  - Lžou o svých motivech
- Riziko od „strangers“
- K cybergroomingu či jiné viktimizaci online dochází často

(Cyber)Grooming
navázání přátelství s
nezletilým s cílem jej
zneužít

Výsledky výzkumů

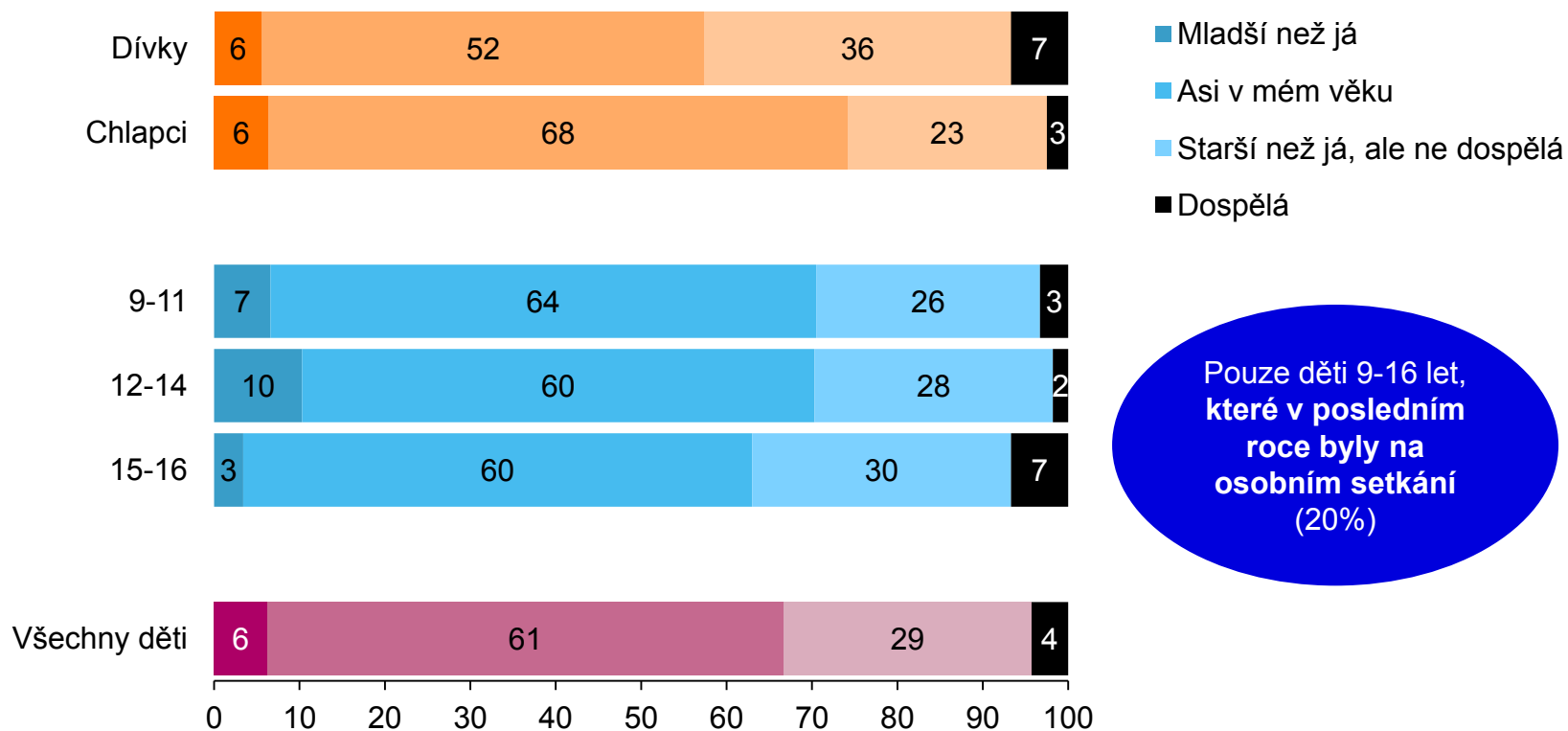
- Dospívající:
  - Věděli s kým se jdou setkat
  - Znali motivy druhého
- Pachatelé většinou známí lidé
- Pouze málo případů zneužívání dětí se děje online

Většina statistik z USA

(Wolak et al., 2004; Wolak et al., 2009; Wolak & Finkelhor, 2013; Livingstone & Smith, 2014)

EUKO IV: S kým se potkali?

Když ses NAPOSLEDY takto s někým setkal/a, jak stará ta osoba byla? (%)

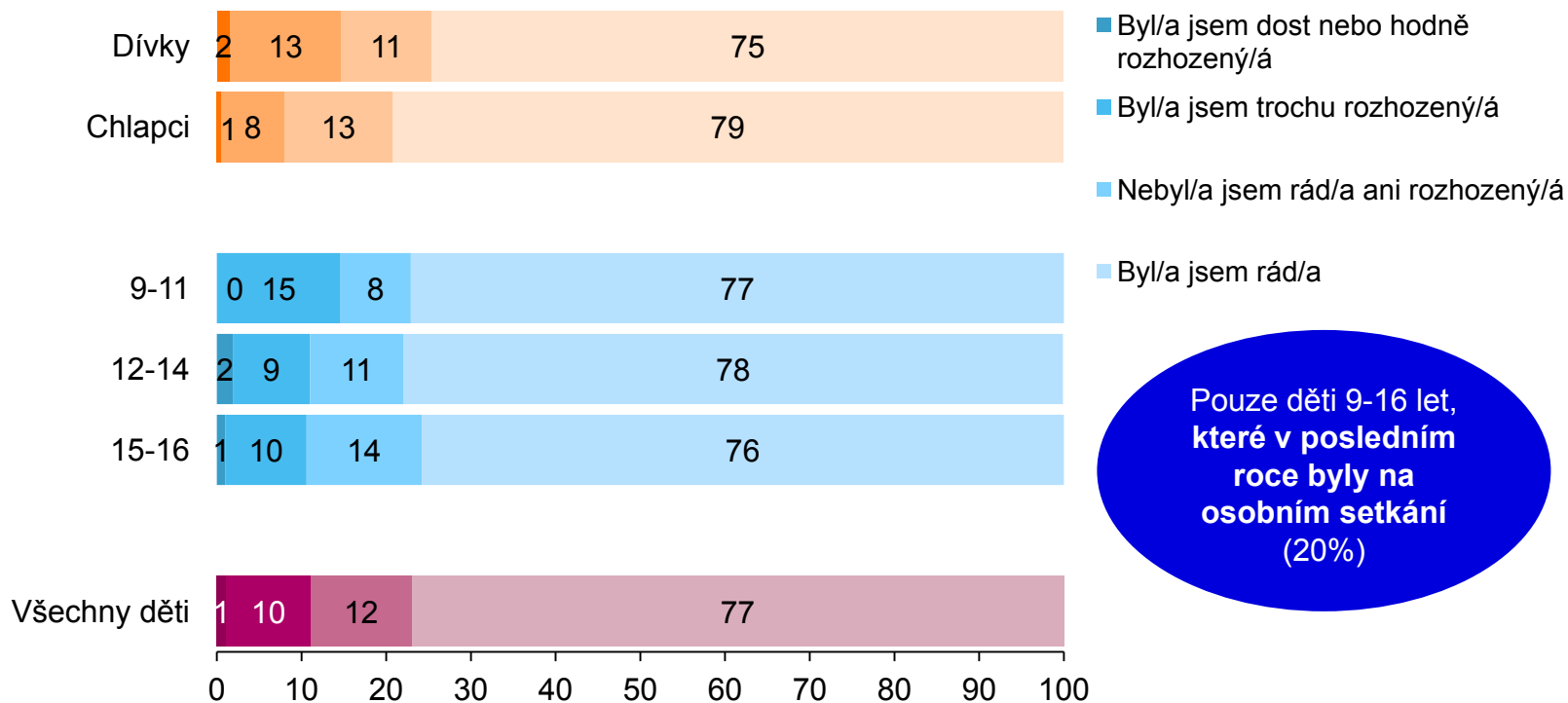

Pouze děti 9-16 let,
které v posledním
roce byly na
osobním setkání
(20%)

EUKO IV: Pocity po osobním setkání

První setkání tváří v tvář s někým, s kým jsi se nejdříve seznámil/a na internetu, může být fajn nebo může být nepříjemné a rozhodit tě.

Když ses NAPOSLEDY takto s někým setkal/a, jak ses přitom cítil/a? (%)

**Pouze děti 9-16 let,
které v posledním
roce byly na
osobním setkání
(20%)**

Nepříjemná setkání

Kvali studie, 14 dívek (věk 15-18) (Dedkova et al., 2014)

Velké rozdíly

- „normální“ situace (např. nudné, trapné)
- extrémní situace (např. znásilnění)

Očekávání vs. Realita

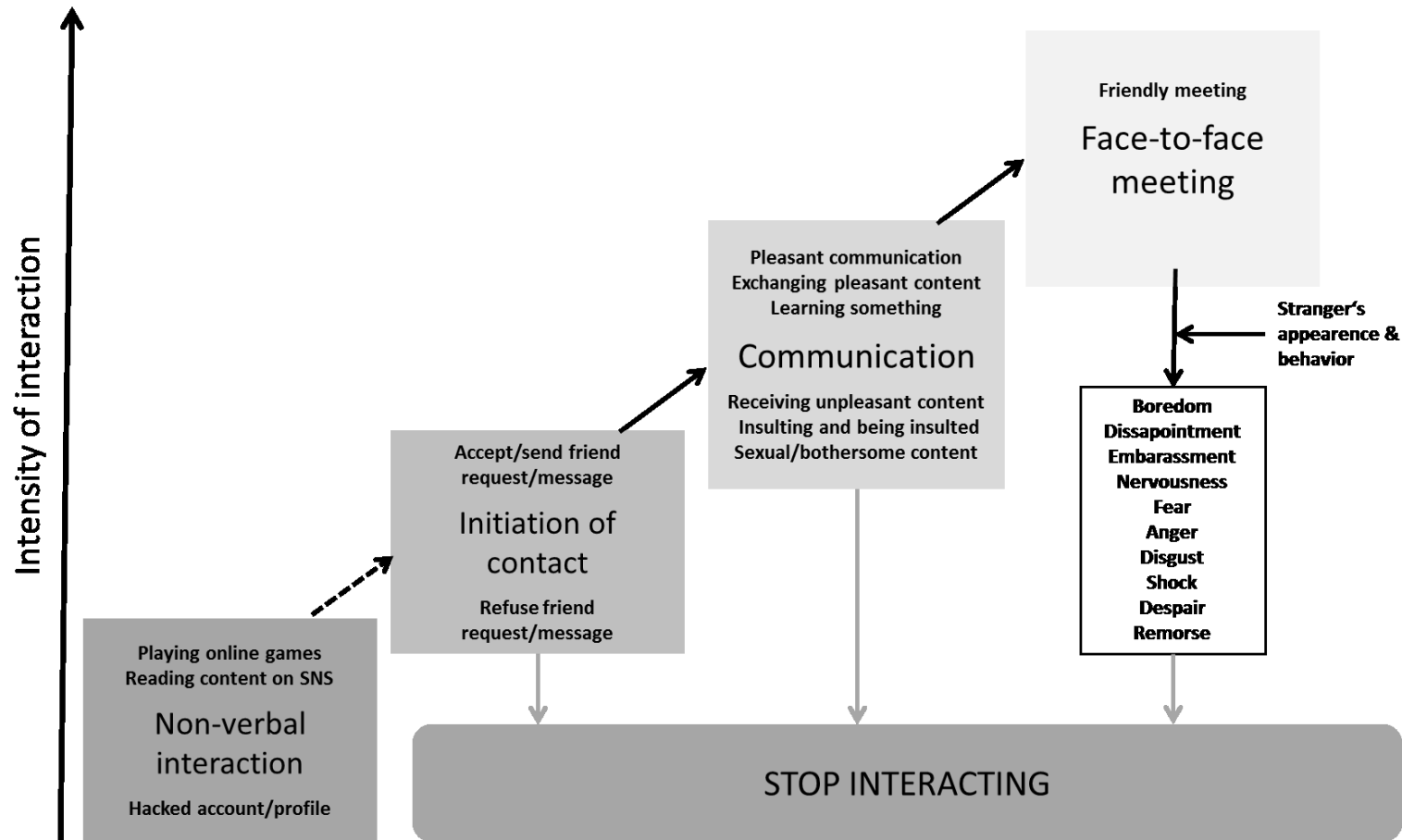
- vzhled, chování
- psychosociální vývoj
- gender

Souvisí se specifiky online komunikace

- málo vodítek
- projekce

Případy, kdy došlo k zneužití nezletilých ale **existují a nelze je zlehčovat!**

Reakce na nepříjemnou interakci

(Cernikova et al, 2018)

Jak to vnímají?

Rodiče

USA (Pew, 2020)

- obava rodičů, že se jejich dítě stane obětí „online predátora“
- **63 %** znepokojeni či velmi znepokojeni

Evropa (Evropská komise, 2008)

- obava rodičů, že se jejich dítě stane obětí cybergroomingu
- **46 %** velmi se obávají (CZ: 15 %)
- **14 %** spíše se obávají (CZ: 22 %)

Dospívající

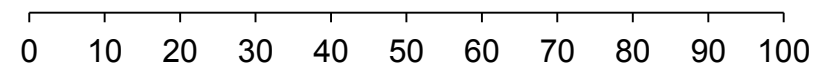
Výzkum v JM kraji

- N = 1031, věk 11-17, 32 škol, 2019
- vnímají jako nebezpečné
- dívky více než chlapci

Bavit se s neznámými lidmi na internetu je nebezpečné

Setkat se s někým, koho znám pouze z internetu, je nebezpečné

■ % Naprosto platí

■ % Hodně platí

■ % Trochu platí

■ % Vůbec neplatí

Problematické dopady

Spoléhání na stereotypy

- Pokud jim osoba neodpovídá → vnímaná jako bezpečná
- Genderové rozdíly → kluci nemusí vnímat jako relevantní téma

Rodiče: zákazy, méně komunikace

- Setkání s lidmi z internetu je nejčastěji nesdílené potenciální riziko

Victim-blaming

- Představa, že oběti si za to mohou samy – je přece jasné, že to neměly*i dělat

Dospívající přestanou poslouchat

Přehlíženy příležitosti / benefity

Tazatel:

A když jsi je viděla na webce, jak vypadají, a mluvila s nima předtím přes net, tak Ti to setkání pak přišlo jako bezpečné?

Respondentka:

Celkem jo, protože jsem měla jistotu, že to nejsou staří pedofilové, kteří mě někde zabijou :-D.

(Dedkova et al., 2014)

Shrnutí

Interakce obecně

- ❑ **Nejsou neobvyklé**
- ❑ 44 % online komunikace
- ❑ 20 % osobní setkání
- ❑ Gender: malé rozdíly
- ❑ Věk: významné rozdíly
- ❑ **Častější u starších doprovázejících**

Podobné výsledky i v
ostatních zkoumaných
evropských zemích

Osobní setkání v realitě

- ❑ **Hlavně s vrstevníky**
- ❑ 4 % setkání s dospělými
(0,8 % ze všech dětí)
- ❑ **Většinou příjemná**
- ❑ 1% dost / hodně rozhození
(0,2 % ze všech dětí)
- ❑ 10% trochu rozhození
(2 % ze všech dětí)

Adolescenti & lidé z internetu

Téma v médiích

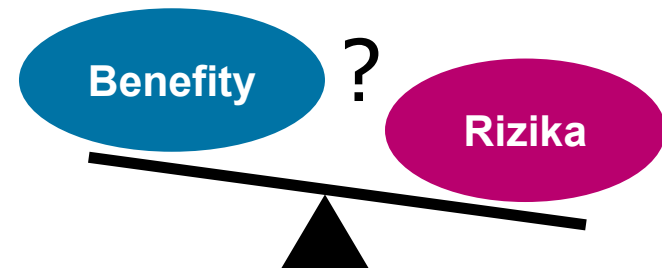
- často zaměření pouze na rizika
- často přehnané, nepřesné, neúplné informace

Interakce s novými lidmi

- Odpovídají vývojovým potřebám dospívajících
- Ve většině případů příjemné

Rizika

- K újmě dochází spíše vzácně
- Rizika nemůžeme podceňovat, ale pozor na zveličování

IRTIS

Interdisciplinary Research Team on
Internet and Society

irtis.muni.cz

@irtismu

Zdroje

- Borca, G., Bina, M., Keller, P. S., Gilbert, L. R., & Begotti, T. (2015). Internet use and developmental tasks: Adolescents' point of view. *Computers in Human Behavior*, 52, 49–58. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.05.029>
- Boyer, T. W., & Byrnes, J. P. (2009). Adolescent risk-taking: Integrating personal, cognitive, and social aspects of judgment. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(1), 23–33. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2008.10.009>
- Cernikova, M., Dedkova, L., & Smahel, D. (2018). Youth interaction with online strangers: experiences and reactions to unknown people on the Internet. *Information, Communication & Society*, 21(1), 94–110. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2016.1261169>
- Cohen, S. (2002). *Folk devils and moral panics: The creation of the mods and rockers*. Psychology Press.
- Dedkova, L., Cerna, A., Janasova, K., & Daneback, K. (2014). Meeting online strangers offline: The nature of upsetting experiences of adolescent girls. *Communications*, 39(3). <https://doi.org/10.1515/commun-2014-0115>
- Drotner, K. (1999). Dangerous Media? Panic Discourses and Dilemmas of Modernity. *Paedagogica Historica*, 35(3), 593–619. <https://doi.org/10.1080/0030923990350303>
- European Commission. (2008). *Flash Eurobarometer 248: Towards a safer use of the Internet for children in the EU – A parents' perspective*. Available from https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_248_en.pdf
- Hasebrink, U., Görzig, A., Haddon, L., Kalmus, V., & Livingstone, S. (2011). *Patterns of risk and safety online: In-depth analyses from the EU Kids Online survey of 9- to 16-year olds and their parents in 25 European countries*. EU Kids Online network, London, UK.
- Jessor, R. (1987). Problem-behavior theory, psychosocial development, and adolescent problem drinking. *British journal of addiction*, 82(4), 331-342.
- Jewkes, Y., & Wykes, M. (2012). Reconstructing the sexual abuse of children: 'cyber-paeds', panic and power. *Sexualities*, 15(8), 934–952. <https://doi.org/10.1177/1363460712459314>
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V., & Crawford, A. (2002). Internet Paradox Revisited. *Journal of Social Issues*, 58(1), 49–74. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00248>
- Livingstone, S., & Smith, P. (2014). Annual research review: Children and young people in the digital age: The nature and prevalence of risks, harmful effects, and risk and protective factors, for mobile and internet usage. *Journal of Child Psychology and Psychiatry: Annual Research Review*, 55(6), 635-654.
- McKenna, K. Y. A., Green, A. S., & Gleason, M. E. J. (2002). Relationship Formation on the Internet: What's the Big Attraction? *Journal of Social Issues*, 58(1), 9–31. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00246>
- Mýlek, V., Dedkova, L., & Machackova, H. (2020). Factors influencing interactions between adolescents and unknown people from the internet: Findings from five European countries. *Children and Youth Services Review*, 114(December 2019), 105038. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105038>
- Pew Research Center. (2020). *Parenting Children in the Age of Screens*. Available from <https://www.pewresearch.org/internet/2020/07/28/parenting-children-in-the-age-of-screens/>
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Olafsson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: survey results from 19 countries*. EU Kids Online. <https://doi.org/https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01ofo>
- Subrahmanyam, K., & Šmahel, D. (2011). *Digital Youth: The Role of Media in Development*. Springer New York. <https://doi.org/10.1007/978-1-4419-6278-2>
- White, C. M., Gummerum, M., & Hanoch, Y. (2018). Framing of online risk: Young adults' and adolescents' representations of risky gambles. *Decision*, 5(2), 119–128. <https://doi.org/10.1037/dec0000066>
- Wolak, J., & Finkelhor, D. (2013). Are Crimes by Online Predators Different From Crimes by Sex Offenders Who Know Youth In-Person? *Journal of Adolescent Health*, 53(6), 736–741. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.06.010>
- Wolak, J., Finkelhor, D., & Mitchell, K. (2004). Internet-initiated sex crimes against minors: Implications for prevention based on findings from a national study. *Journal of Adolescent Health*, 35(5), 424.e11-424.e20. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2004.05.006>
- Wolak, J., Finkelhor, D., & Mitchell, K. (2009). *Trends in Arrests of Online Predators*. Durham, NH: Crimes against Children Research Center. Available from <https://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1051&context=ccrc>